

Palestina

Olav Petri

september 2018

Al bijna 100 jaar bestaan er postzegels met “Palestina” als landsnaam. Hoe zit dat eigenlijk? Wie gaf ze uit? Wat is daar zoal gebruikt aan zegels de afgelopen 150 jaar?

Traditioneel duidt het woord Palestina het gebied aan dat tussen Egypte en Libanon/Syrië ligt. De oude Griekse historicus Herodotus noemde het gebied al zo. In moderne tijden verwijst het woord naar het gebied van Israël en de Palestijnse gebieden, met de Jordaan als geografische grens. Het gebied ten westen van de Jordaan heet Palestina.

Door de eeuwen heen ziet het gebied volken en heersers komen en gaan. In de XIX-e eeuw maakt het gebied deel uit van Turkije, het grote Osmaanse rijk. “Palestina” werd als term niet gebruikt in het bestuur, het gebied viel onder Damascus in Syrië (een “vilayet”) dat weer onderverdeeld was in “sandzjaks” als Gaza, Nabloes en andere. Bestuurlijk heetten de gebieden naar hun hoofdstad.

In de Osmaanse tijd waren uiteraard Turkse postzegels in gebruik, kennis van het Arabische schrift is handig om te zien of een zegel in Palestina gebruikt is. Enkele grote mogendheden hadden toen het Osmaanse rijk aan macht inboette het recht verworven om eigen postkantoren te openen. Ze opereerden beter en sneller dan de Turkse postkerken, zo was de gedachte, en leverden leuk geld op. In de oude Yvert catalogi zie je de buitenlandse postzegels terug onder de geheimzinnige naam “Levant”, het gebied van de Middellandse zee waar de zon opkomt. De Russische, Oostenrijkse, Franse enz. postzegels hebben meestal een opdruk met de nominale waarde in para en piaster, de termen die gebruikelijk waren voor Turks geld. Piaster is trouwens helemaal geen Turks woord, maar ik dwaal af...

De alles is anders show begon tijdens de Eerste Wereldoorlog toen de Britse minister Balfour extra steun kreeg van Joodse zijde met als tegenprestatie dat er na de overwinning op Turkije in Palestina een “Joods tehuis” zou komen, het ideaal van Theodor Herzl, de Joodse leider die aansluitend bij het nationalisme van de XIX-e eeuw een Joods land nastreefde. Door zijn toedoen was in Turks Palestina al een groeiend aantal Joodse neder-zettingen ontstaan. De Britten behoorden tot de overwinnaars in de Eerste Wereldoorlog, veroverden Palestina en Syrië op de Turken, schoven hun Arabische bondgenoten in de strijd tegen de Turken naar de tweede rij en gingen, net als de Fransen, over tot bestuur van de veroverde gebieden, een taak die ze namens de Volkerenbond zouden uitvoeren. Het Joods tehuis was gedacht ten westen van de Jordaan. Ten oosten van de Jordaan ontstond “Transjordanië, een beperkt onafhankelijk land onder een koning. De Britten bestuurden het gebied ten westen daarvan. Turkse zegels verdwenen met de Turkse nederlaag in 1918, de buitenlandse postkantoren waren op 30 september 1914 al gesloten toen Turkije aan Duits-Oostenrijkse zijde aan de eerste Wereldoorlog ging deelnemen. De komst van Joodse kolonisten uit voornamelijk Europa leidde al snel tot problemen met de lokale Arabische bevolking, ook met Joodse mensen die er al woonden. De Britten hadden er al snel hun handen vol aan en wisten nog niet wat er zou volgen.

In deze naoorlogse periode zie je onaantrekkelijke zegels die verwijzen naar Brits militair bestuur, EEF de Egyptian Expeditionary Force. Later met “echte” teksten, ook in het Hebreeuws en Arabisch, tenslotte gevolgd door enkele plaatjes van bekende gebouwen, waaronder de Rotskoepel in Jerusalem. Hebreeuws schrift ken ik als plaatsaanduiding alleen van eerder datum uit 1918, op zegels van Poolse stadspost.

De Holocaust, het einde van de Tweede Wereldoorlog leidde in Palestina tot chaos. Er kwam een stroom Joodse vluchtelingen uit Europa op gang, Arabische bewoners kwamen in opstand, Joodse nederzettingen werden bedreigd, rellen volgden, aanslagen, burgeroorlog. De Britten gooiden per 15 mei 1948 de handdoek in de ring. Jordanië werd geheel onafhankelijk, Israël riep de onafhankelijkheid uit, werd erkend door de Verenigde Naties, ook door Rusland, wel hadden de VN een plan met een kleiner Israël dan er tot stand kwam in 1948. Jeruzalem zou een separaat bestuur krijgen, Arabische vertegenwoordigers van de bevolking waren het in 1947 hier niet mee eens geweest. Omliggende Arabische landen accepteerden dit Israël niet en kwamen de Arabische bevolking te hulp, een oorlog volgde, ellende en, helaas, nadien nog vele andere oorlogen. De Arabische landen verloren de oorlog, Jordanië en Egypte bezetten delen van Palestina, Gaza en de “Westbank”, maar Israël verwierf 75% van het gebied Palestina.

Britse zegels verdwenen al snel van de loketten. Joodse nederzettingen en plaatsen waar Israëli het bestuur overnamen hielden de postdienst aan de gang met provisorisch. Op de Postex (of de Amphilex, Hertogpost?) werd ooit een collectie getoond van poststukken uit midden 1948, gefrankeerd met allerlei cinderella, voorzien van een stempeltje in het Hebreeuws dat POST betekent, hier en daar werden tevens provisorische poststempels in gebruik genomen. Deze interimperiode leverde zegels op die onlangs in een partijtje Israël opdoken. In de jaren voor en tijdens de oorlog werden sluitzegels verkocht waarvan de opbrengst onder andere gebruikt werd voor de aankoop van grond van Arabieren. Dergelijke zegels met opdruk zijn opeens echte postzegels geworden. Zie Michel. Er bestaat een catalogus van. Een ervan verwijst via een wrak bootje naar wat later de exodus is genoemd, de Uittocht. Zonder opdruk zijn het cinderella.

Ik begreep vroeger niet waarom Egypte een tijdje Egyptische postzegels uitgaf met de opdruk “Palestine”. Nu wel, die waren voor de veroverde Gazastrook bedoeld, dat gebied was niet Egyptisch maar Palestijns. Jordanië gaf een opdruk op eigen zegels, bestemd voor de westelijke Jordaanoever, koning Abdoella met opdruk. En dan bestaan er sinds 1994 ook postzegels voor het Palestina, de Palestijnse staat van vandaag. Je ziet ze nooit, want we leven in een digitale tijd. Maar ik kwam er twee tegen die helaas ondergedoken zijn in een van de mappen en dozen in de hobbykamer.... Welke hieronder afgebeeld

